

Motion till riksdagen 2023/24:1166

av Per-Arne Håkansson m.fl. (S)

Motverka hemlöshet och främja det sociala perspektivet i samhällsplaneringen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av arbetet mot hemlöshet och om att se över möjligheterna att stärka det uppsökande arbetet och det sociala perspektivet i samhällsplaneringen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen är av stor vikt. Ökade samhällsklyftor bidrar till att samhället klyvs itu, det så kallade skuggsamhället ökar och människor upplever otrygghet.

Den socialdemokratiska regeringen tog fram en strategi för att motverka hemlöshet. Det arbetet behöver fortsätta och följas upp. Det handlar om enskilda människors liv och tillvaro, om att samhällets fokus ska vara att motverka utanförskap och segregation.

Att befinna sig i hemlöshet är inte ett statistiskt läge och personer som befinner sig i hemlöshet är en heterogen grupp med olika former av utmaningar.

Socialstyrelsen definierar hemlöshet utifrån fyra olika boendesituationer. Det som personer i hemlöshet har gemensamt är att de lever under mer eller mindre osäkra boendeförhållanden och saknar en egen bostad, d.v.s. ägd eller hyrd av den enskilde eller en familjemedlem.

Socialstyrelsens definition av hemlöshet handlar om fyra punkter:

1. Akut hemlöshet – personer som sover i offentliga lokaler, utomhus eller i trappuppgångar eller på akutboenden, härbärgen, jourboenden, skyddade boenden, vandrarhem eller motsvarande.
2. Institutionsvistelse och stödboende – anstalt/institutionsvistelse eller boende på stödboende som är utan bostad inför planerad utflytt.
3. Långsiktiga boendelösningar – boenden ordnade av socialtjänsten.

4. Eget ordnat kortsiktigt boende – inneboende hos bekanta/släkt/familj eller boende i andra hand utan kontrakt eller med tillfälligt kontrakt.

Den europeiska organisationen European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA) använder en liknande definition, ETHOS Typology on Homelessness and Housing 5 (21) Exclusion.

Socialstyrelsens definition utgår sedan 2005 från FEANTSA:s samordnade definitioner av hemlöshet. Vid en högnivåkonferens i Lissabon anordnad av det portugisiska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd den 21 juni 2021, undertecknades Lissabonförklaringen om den europeiska plattformen för bekämpning av hemlöshet.

Deltagarna åtog sig att samarbeta inom ramen för plattformen och att genomföra åtgärder inom ramen för sina respektive befogenheter. De enades om följande mål: ingen ska sova ute på grund av brist på tillgängliga, säkra och lämpliga akutboenden, ingen ska bo i akutboende eller övergångsboende längre än vad som krävs för en övergång till en permanent bostadslösning, ingen ska skrivas ut från någon institution (t.ex. fängelse, sjukhus, vårdinrättning) utan erbjudande om lämplig bostad, vräkningar bör förhindras när så är möjligt, ingen ska vräkas utan bistånd till lämplig bostadslösning vid behov och ingen ska diskrimineras på grund av sin hemlöshetsituation.

Ett program för plattformens arbete godkändes sedan vid en högnivåkonferens som anordnades av det franska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd den 28 februari 2022. Sverige har tillsammans med alla medlemsstater i EU åtagit sig att arbeta enligt detta program.

Vår bedömning är att det uppsökande arbetet behöver stärkas för att uppnå målet att ingen ska bo eller leva på gatan. Även Socialstyrelsen konstaterar i sin ovan nämnda rapport att kommunerna behöver stöd och vägledning för att utveckla arbetssätt och metoder om förebyggande och uppsökande verksamhet.

Kommunernas ansvar är avgörande. Nationella strategier och nationella insatser är dock nödvändiga för kontinuitet och långsiktighet.

Många idéburna organisationer är aktiva och viktiga parter i kommunernas arbete med att motverka hemlöshet och bedriver själva uppsökande verksamhet. Organisationerna möter i vissa fall personer i hemlöshet som inte har kontakt med socialtjänsten, exempelvis personer med beroende av alkohol eller narkotika eller med psykisk ohälsa, utsatta EU-medborgare eller tredjelandsmedborgare. Utanförskapet är ett gissel i samhället. För en långsiktigt hållbar utveckling är det sociala perspektivet i samhällsplaneringen en viktig faktor.

Per-Arne Håkansson (S)

Ewa Pihl Krabbe (S)

Tomas Kronståhl (S)